

OILA BARQARORLIGIDA AVLODLARARO VORISIYLIKNING AHAMIYATI

Komilov Ro'zi Rabiyeovich

*Samarqand davlat chet tillar instituti dotsenti, falsafa fanlari
doktori (DSc)*

ЗНАЧЕНИЕ МЕЖПОКОЛЕНЧЕСКОЙ ПРЕЕМСТВЕННОСТИ ДЛЯ СТАБИЛЬНОСТИ СЕМЬИ

Комилов Рузи Рабиевич

*Доцент, доктор философских наук Самаркандского
государственного института иностранных языков*

THE IMPORTANCE OF INTERGENERATIONAL SUCCESSION IN FAMILY STABILITY

Komilov Ruzi Rabiyeovich

*Associate Professor, Samarkand State Institute of Foreign
Languages, Doctor of Philosophy (DSc)*

<https://orcid.org/0234-0280-0305-064x>

Annotatsiya: Maqolada oila barqarorligi va avlodlararo vorisiylikning ahamiyati tahlil qilinadi. Oila institutining mustahkamligi uchun an'anaviy qadriyatlarning avloddan-avlodga uzatilishi muhim omil sifatida qaraladi. Tarbiyaviy jarayon, madaniy meros va ijtimoiy normalar oilaviy vorisiylik orqali shakllanadi. Avlodlar o'rtasidagi aloqadorlikning mustahkamligi jamiyat barqarorligiga ham ta'sir ko'rsatadi. Tadqiqot natijalari oilaviy qadriyatlarning saqlanishi ijtimoiy taraqqiyotga xizmat qilishini ko'rsatadi.

Kalit so'zlar: oila, vorisiylik, an'ana, qadriyat, tarbiya, madaniy meros, ijtimoiy normalar, jamiyat barqarorligi, taraqqiyot.

Аннотация: В статье анализируется значение стабильности семьи и преемственности поколений. Передача традиционных ценностей из поколения в поколение рассматривается как важный фактор укрепления института семьи. Воспитательный процесс, культурное наследие и социальные нормы формируются через семейную преемственность. Крепкие связи между поколениями также оказывают влияние на стабильность общества. Результаты исследования показывают, что сохранение семейных ценностей способствует социальному развитию.

Ключевые слова: семья, преемственность, традиция, ценности, воспитание, культурное наследие, социальные нормы, стабильность общества, развитие.

Annotation: The article analyzes the importance of family stability and intergenerational continuity. The transmission of traditional values from generation to generation is considered a key factor in strengthening the institution of the family. The educational process, cultural heritage, and social norms are shaped through family continuity. Strong connections between generations also influence societal stability. The research results show that the preservation of family values contributes to social development.

Key words: family, continuity, tradition, values, upbringing, cultural heritage, social norms, societal stability, development.

Kirish. Oila har qanday jamiyatning asosiy ijtimoiy instituti bo'lib, uning barqarorligi va mustahkamligi avlodlararo vorisiylik tamoyillariga

bog'liq. Avlodlararo vorisiylik nafaqat moddiy boyliklar, balki ma'naviy qadriyatlar, tajribalar va madaniy merosni kelajak avlodlarga uzatish

jarayonidir. Bu jarayon oilaning mustahkamligi, ijtimoiy integratsiya va milliy o'zlikni anglashda muhim omil hisoblanadi. Ushbu maqolada avlodlararo vorisiylikning oila barqarorligiga ta'siri har tomonlama tahlil qilinadi.

Adabiyotlar tahlili. Avlodlararo vorisiylik bu ota-onalarning va ajdodlarning hayot tajribasi, axloqiy qadriyatlari, an'analari va bilimlarini yangi avlodlarga o'tkazish jarayonidir. Bu jarayon moddiy va nomoddiy jihatlariga ega bo'lib, insoniyat madaniyatining uzluksizligini ta'minlaydi. O'zbek jamiyatida avlodlararo vorisiylik asosan oilada shakllanadi, bunda ota-onalar va katta avlod vakillari asosiy rol o'ynaydi.[1].

Avlodlararo vorisiylik jarayonida inson shaxs sifatida shakllanib, o'z ajdodlari qoldirgan bilim va tajribalar asosida hayotiy qarashlarini mustahkamlab boradi. Oilaviy meros faqatgina moddiy mulk emas, balki tarbiya, odob-axloq, diniy va madaniy an'analar, oilaviy urf-odatlar ham hisoblanadi. Yosh avlod kattalar tajribasidan saboq olib, o'z hayotini mazmunli qilish va jamiyat taraqqiyotiga hissa qo'shish imkoniyatiga ega bo'ladi.

Tahlil va natijalar. Bu jarayon bir necha bosqichda amalga oshadi. Dastlab, bolalik davrida farzandlar ota-onalarining hayot tarzi, axloqiy odatlari, muomala madaniyatini kuzatish orqali o'rganadilar. Keyinchalik, ular yoshligidan o'rganagan qadriyatlarini o'z xatti-harakatlarida namoyon qila boshlaydilar. Natijada, ular o'z oilaviy an'analari saqlash va kelajak avlodlarga yetkazish mas'uliyatini his qiladilar[2]. O'zbek jamiyatida avlodlararo vorisiylikning yana bir muhim jihati oiladagi katta yoshli insonlarning, xususan, bobo-buvi, ota-onalarning tarbiyaviy rolidir. Katta avlod vakillari o'z hayotiy tajribalari, to'plagan bilimlari va donishmandliklari bilan yoshlarga yo'l-yo'riq ko'rsatadi. Bu esa oilaning barqarorligi va mustahkamligi uchun muhim omil bo'lib xizmat qiladi.

Avlodlararo vorisiylikning yana bir muhim qirradi – bu axloqiy va ma'naviy qadriyatlarning uzluksizligini ta'minlashdir. Ota-bobolar tomonidan shakllantirilgan mehnatsevarlik, mehr-oqibat, halollik, vatanparvarlik kabi fazilatlar yosh avlodlarga singdirilishi lozim. Shu bilan birga, zamonaviy jamiyatning rivojlanishi bilan bir qatorda, avlodlararo uzluksizlik yangi shakllarga ega bo'lishi, ya'ni zamonaviy bilim va texnologiyalar bilan boyitilishi kerak.

Oilaning barqarorligi turli omillarga bog'liq bo'lib, ular orasida quyidagilar muhim o'rin tutadi:

Axloqiy va ma'naviy qadriyatlar – Oila ichida hurmat, mehr-oqibat va o'zaro ishonchning mavjudligi barqarorlikni ta'minlaydi. Ota-onalar va farzandlar o'rtasida o'zaro tushunish, bir-birini qo'llab-quvvatlash, ma'naviy qadriyatlarga hurmat bilan qarash oilaviy mustahkamlikning asosini tashkil etadi. Oiladagi axloqiy qadriyatlar farzand tarbiyasida muhim o'rin tutadi va ular kelajakda jamiyatda o'z o'rnini topishda hal qiluvchi ahamiyat kasb etadi.

An'analar va urf-odatlar – Har bir xalqning o'ziga xos madaniy va diniy qadriyatlari mavjud bo'lib, ular avlodlararo uzatiladi. Oila a'zolarining milliy va diniy qadriyatlarga rioya qilishi mustahkam oilaviy rishtalarni shakllantiradi. Nikoh marosimlari, bayramlar, oilaviy yig'ilishlar kabi urf-odatlar oilaning mustahkamligini ta'minlash bilan birga, uni jamiyatdagi boshqa oilalar bilan bog'lab turadi. Shuningdek, oila an'alariga amal qilish farzandlarga milliy o'zlikni anglash va ijtimoiy mas'uliyat hisini singdirishda muhim rol o'ynaydi.

Moddiy barqarorlik – Oilaning iqtisodiy mustahkamligi uning uzviy rivojlanishiga xizmat qiladi. Moddiy yetishmovchilik ko'plab oilaviy nizolarning kelib chiqishiga sabab bo'lishi mumkin. Shu bois, oila a'zolarining barqaror daromadga ega bo'lishi, iqtisodiy mustaqillikni shakllantirishga intilishi barqaror oilaviy hayotni ta'minlaydi. Moliyaviy barqarorlik nafaqat oilaning hozirgi farovonligiga, balki kelajak avlodlarga ham o'z ta'sirini o'tkazadi. Oilaning kelajagi uchun sarmoya kiritish, farzandlarning ta'lim olishi uchun sharoit yaratish jamiyat rivoji uchun ham muhim ahamiyatga ega.

Farzand tarbiyasi – Avlodlararo vorisiylikning eng muhim jihatlaridan biri to'g'ri tarbiya va ma'naviy meros uzatishdir. Farzandlar oilada hayotiy ko'nikmalarni, ma'naviy qadriyatlarni va jamiyatdagi o'z o'rnini bilib oladi. Ota-onalarning bolalar bilan doimiy muloqotda bo'lishi, ularga axloqiy tushunchalarni singdirishi farzandlarning kelajakdagi muvaffaqiyatini belgilaydi. Bundan tashqari, ta'lim va tarbiya jarayonida ota-onalar o'z farzandlariga nafaqat bilim, balki hayotiy tajriba, sabr-toqat, halollik, mehnatsevarlik kabi fazilatlarini ham o'rgatishlari kerak.[3]

Umuman olganda, oila barqarorligining asosiy omillari bir-biri bilan chambarchas bog'liq bo'lib, ularning har biri oilaning mustahkamligini ta'minlashda muhim rol o'ynaydi. Ma'naviy qadriyatlarning saqlanishi, an'anaviy urf-odatlariga rioya qilinishi, iqtisodiy barqarorlik va to'g'ri tarbiya oilaning kelajak avlodlar uchun ham mustahkam poydevor bo'lib xizmat qiladi.

Oila ichidagi vorisiylik oilaning ma'naviy va madaniy ildizlarini mustahkamlashda hal qiluvchi omil bo'lib, uning davomiyligini ta'minlaydi. Bu jarayon turli shakllarda namoyon bo'ladi, ularning asosiy jihatlari quyidagicha tahlil qilinadi:

Ota-bobolar tomonidan shakllangan qadriyatlar va an'analar oilaning poydevorini tashkil etadi. Ushbu qadriyatlar – halollik, mehnatsevarlik, mehribonlik, vatanparvarlik kabi fazilatlar – oilaviy hayotning asosiy tamoyillarini belgilaydi. Avlodlararo uzluksizlik orqali bu qadriyatlar nafaqat farzandlarga, balki butun jamiyatga uzatiladi, bu esa oilaviy mustahkamlikni va ijtimoiy barqarorlikni kuchaytiradi. Har bir yangi avlod, o'z ajdodlaridan meros qilib olingan qadriyatlar asosida hayotini shakllantiradi va oila ichidagi doimiy munosabatlar tizimini mustahkamlaydi.[5].

Ota-onalar va bobo-buvilar o'z hayotiy tajribalari, muvaffaqiyatlari va xatolari orqali farzandlarga to'g'ri yo'l ko'rsatadilar. Tarbiya jarayoni – bu nafaqat nazariy bilimlarni uzatish, balki hayotiy ko'nikmalar, axloqiy tamoyillar va sabr-toqat kabi fazilatlarini ham o'z ichiga oladi. Bu jarayonda oilaning katta yoshli a'zolari yosh avlodga o'zlarining shaxsiy tajribalari orqali dars berib, ularni hayotga tayyorlaydi. Natijada, yoshlar mustaqil, halol va ijtimoiy jihatdan mas'uliyatli shaxslar sifatida shakllanadi.

O'zbek oilalarida folklor, hunarmandchilik, urf-odatlar va diniy qadriyatlar avloddan-avlodga o'tib keladi. Bu madaniy meros milliy o'zlikni anglash, shaxsiy va jamoaviy identifikatsiyani mustahkamlashda katta rol o'ynaydi. Folklor asarlari, bayramlar, an'anaviy marosimlar va hunarmandchilik usullari yosh avlodga o'ziga xos madaniy boyliklarni yetkazib beradi. Shu bilan birga, madaniy merosning uzatilishi zamonaviy tendensiyalar va texnologiyalar bilan uyg'unlashib, har bir yangi avlod uchun yangilangan, ammo ildizlari bo'lgan qadriyatlar sifatida namoyon bo'ladi.

Avlodlararo uzluksizlik orqali yoshlar o'z oilalariga nisbatan ijtimoiy mas'uliyatni anglay boshlaydilar. Oilaning barqarorligida bu hissiyot oilaviy birlik va yordam berish ruhiyatini kuchaytiradi. Farzandlar ota-onalari va katta avlod vakillarining mehnati, saboqlari va tajribalari orqali o'z oilalari ichida bir-biriga ishonch va hurmatni his qilishadi. Bu esa kelajakda ularni jamiyatda faol, axloqiy jihatdan rivojlangan shaxslar sifatida shakllanishiga yordam beradi. Shunday qilib, oilaviy mas'uliyat hissi nafaqat oilani, balki butun ijtimoiy tizimni mustahkamlaydigan omilga aylanishi mumkin.[6].

Umuman olganda, avlodlararo vorisiylikning oila barqarorligidagi roli oilaviy qadriyatlar, tarbiya, madaniy meros va ijtimoiy mas'uliyat hissi orqali oila tizimini barqaror, mustahkam va kelajak avlodlar uchun barqaror poydevorga aylantiradi. Har bir jihat o'zaro bog'liq bo'lib, ularning birgalikdagi ta'siri oilaviy hayotning barcha jabhalarida – shaxsiy, ijtimoiy va madaniy darajada – o'z aksini topadi va oilaning uzluksiz rivojlanishini ta'minlaydi.

Xulosa. Oila barqarorligi va avlodlararo vorisiylik jamiyat taraqqiyotining muhim omillaridan biri hisoblanadi. Ota-bobolarimiz qoldirgan axloqiy va ma'naviy merosning kelajak avlodlarga yetkazilishi orqali jamiyatda mustahkam oilalar shakllanadi. Avlodlararo vorisiylikni saqlash va mustahkamlash bugungi kunda har bir oila, jamiyat va davlatning ustuvor vazifalaridan biri bo'lishi lozim. Oila barqarorligi ta'minlangan jamiyat esa har tomonlama rivojlanish va barqarorlik sari intiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Komilov, R. Z. R. (2023). MARRIAGE: AS AN OBJECT OF MORAL, RELIGIOUS, SCIENTIFIC RESEARCH.
2. Komilov, R. Z. (2023). YANGI O'ZBEKISTON MA'NAVIY QIYOFASI RIVOJIDA MILLIY NIKOH MUNOSABATLARINING AXLOQIY-ESTETIK MOHIYATI. NamDU Ilmiy axborotnomasi, (10), 178-181.
3. Komilov Ro'zi Rabiyeovich. (2024). O'ZBEK XALQI OILAVIY MAROSIMLARINING AXLOQIY VA ESTETIK YUKSALISHIDA MA'NAVIY QADRIYATLARNING AHAMIYATI. INTERNATIONAL JOURNAL OF

SCIENCE AND TECHNOLOGY, 1(15), 36-42. <https://doi.org/10.1808/27rvs520>

4. Komilov Ro'zi Rabiyeovich, Salimova Marjona Abdumalikovna. (2024). OLIY TA'LIM TIZIMIDA AMALGA OSHIRILGAN ISLOHOTLAR VA ULARNING SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'LLARI. INTERNATIONAL JOURNAL OF SCIENCE AND TECHNOLOGY, 1(2), 22-26. <https://doi.org/10.1808/29tvsc71>

5. Rabiyeovich, K. R. Z. (2024). REGULATORY AND LEGAL BASIS OF ADMINISTRATIVE ACTIVITY OF HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS IN UZBEKISTAN. INTERNATIONAL JOURNAL OF SCIENCE AND TECHNOLOGY, 1(2), 165-170.

6. Komilov, R. Z. (2024). O'ZBEK XALQI NIKOH MUNOSABATLARI GENEZISINING FALSAFIY TAHLILI. Ilm-fan va ta'lim, (7 (22)).

7. Komilov, R. Z. (2024). OMMAVIY MADANIYAT VA NIKOH MUNOSABATLARI MOHIYATIDAGI TRANSFORMATSION SABABLAR. TAMADDUN NURI JURNALI, 5(56).

8. KOMILOV, R. Z. (2024). YANGI O'ZBEKISTONDA MILLIY NIKOH MAROSIMLARINI AXLOQIY-ESTETIK QADRIYATGA AYLANTIRISH VAZIFALARI. News of the NUUz, 1(1.9. 1), 110-112.

9. Rabiyeovich, Komilov Ro'zi. "MODERN INTERPRETATIONS OF UZBEK MORAL NORMS AND AESTHETIC IDEALS IN THE CONTEXT OF THE INSTITUTION OF MARRIAGE." The Conference Hub. 2025.

10. Rabievich, K. R. (2022, August). Relationships outside of marriage-as a spiritual and moral problem. in *E Conference Zone* (pp. 97-100).

11. Komilov, R. R. (2018). THE AESTHETEC AND MORAL SIDES OF THE FAMILY AND WEDDING CEREMONIES. In *INTERNATIONAL SCIENTIFIC REVIEW OF THE PROBLEMS OF PHILISOPHY, PSYCHOLOGY AND PEDAGOGY* (pp. 10-14).

12. Komilov, R. R. (2017). THE AESTHETIC SIGNIFICANCE OF THE UZBEK NATION'S WEDDING CEREMONIES EVOLUTION. In *PRACTICE OF COMMUNICATIVE BEHAVIOR IN SOCIAL AND HUMANITARIAN RESEARCHES* (pp. 47-50).

